

Griekse crisis toont onderling wantrouwen Europese Unie

Voor Noord-Europa lijken zuidelijke lidstaten niet te koersen op een moreel kompas

David De Cremer

Binnen Europa en zijn lidstaten beroert het bijzonder hoge overheidstekort van Griekenland de gemeedren al enige tijd. Europa neemt, zoals wel vaker, een middenpositie in die allesbehalve daadkracht doet vermoeden. Ondanks de inzichten, verworven door economische analyses, wordt het duidelijk dat deze Griekse sage vooral een emotionele aanwezigheid aan het worden is. Steeds duidelijker wordt het dat vooral de beste jongens en meisjes in de klas die Europa heet, problemen hebben om Griekenland financiële hulp te verlenen.

Nederland is — zoals we reeds lang weten — een van die brave leerlingen die met recht en reden 'uitslover' genoemd kunnen worden. Op tijd betalen, zich netjes aan de regels houden en moraliteit hoog in het vaandel dragen zijn steeds het motto geweest. Een dergelijke houding brengt dan ook verwachtingen ten opzichte van andere lidstaten met zich mee, en dat laat zich duidelijk gevoelen nu Griekenland in de problemen zit. Net zoals het machtige Duitsland van Angela Merkel lieten Bos en Balkenende, met de hele Tweede Kamer achter zich, weten dat er geen sprake kan zijn dat gelden van de Nederlandse belastingbetaler aan Griekenland worden gegeven. Griekenland is zelf verant-

woordelijk voor het oplossen van zijn financiële problemen.

Een dergelijke houding van de sterkere, voor het grootste deel Noord-Europese landen bevestigt allereerst nog eens het vermoeden dat Europa geen aaneengesmeed collectief is. Meer zelfs, de voorspelde tweedeling tussen noord en zuid lijkt nog sneller doorte zetten dan verwacht werd. Ze zal in de toekomst steeds meer de zwakke plek van de Europese Unie worden.

Natuurlijk draagt deze tweedeling bij tot de weifelende houding die Europa aanneemt tegenover Griekenland. Echter, mijn inziens is er nog een andere factor die te weinig aandacht gekregen heeft. In principe heeft de hierboven geschetste houding van Nederland en grootmachten zoals Duitsland vooral te maken met wantrouwen. Wantrouwen dat de integriteit van bepaalde lidstaten veel te wensen over laat.

Griekenland is hiervan een perfect voorbeeld. Het overheidstekort werd steeds te positief voorgesteld, en onlangs kwamen we met z'n allen te weten dat de grote Amerikaanse zakenbank Gold-

Nederland is de brave leerling die op tijd betaalt, regels naleeft en de moraliteit hoog in het vaandel voert

man Sachs geholpen heeft om het tekort van Griekenland verder te maskeren.

Daarnaast is het hele administratieve apparaat van dit land bijna synoniem geworden voor alles wat met corruptie te maken heeft. Kortom, het morele kompas van deze zuidelijke Europese lidstaat lijkt niet te bestaan. En vooral dit laatste feit is een doorn in het oog van landen zoals Nederland, die trots varen op een kompas dat vervuld is van eigen goedheid en morele waarden.

Het is dan ook niet moeilijk te bedenken dat de emotionele reactie van Balkenende en Bos vooral ingegeven wordt door rechtvaardigheidsoordelen. Op zich is hier ook wel iets voor te zeggen. Ons goede gedrag verdient navolging. Alleen dan zijn wij bereid over de brug te komen en onze medeburgers in het Europese samenwerkingsverband financieel verder te helpen. Een psychologische reactie die makkelijk te begrijpen is voor iedereen.

Hoe gerechtvaardigd deze gedachten ook zijn, de realiteit is dat zo'n houding Europa slechts verder zal verzwakken en de wens een wereldmacht te worden steeds verder wijkt. Het is duidelijk dat Europa lijdt aan een fundamentele vertrouwenscrisis die voor een gedeelte ingegeven wordt door verschillen in morele waarden en percepties van wat verantwoordelijkheid betekent.

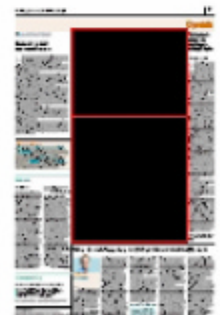
Allemaal mooi en wel, maar als

we ons hier niet snel overheen zetten, zal het sprookje Europa binnen korte tijd een nachtmerrie zijn die met verschillende snelheden — afhankelijk van waar je woont — naar zijn einde smelt. Het is dus uitermate belangrijk dat de sterke landen toch weer de schouders zetten onder dit huwelijk en leiding gaan geven.

Daarnaast is deze vertrouwenscrisis een uitgelezen mogelijkheid om eindelijk eens te benoemen wat krom is en anders moet. Met andere woorden, de sterke landen nemen hun verantwoordelijkheid, maar hebben tegelijkertijd ook de plicht om voor eens en altijd een duidelijk morele overeenkomst te sluiten die alle lidstaten omvat.

Insinuaties, zoals geuit door de Griekse premier Giorgos Papandreu, dat de sterke lidstaten erop uit zijn landen zoals Griekenland eronder te krijgen, moeten ook opgehouden. Deze landen moeten inzien dat steun krijgen en verantwoordelijkheid nemen inhoudt dat bepaalde fundamentele waarden echt gedeeld moeten worden. Je moet daar niet enkel lippen dienst aan bewijzen als hulp nodig is.

David De Cremer is hoogleraar Behavioural Business Ethics aan Rotterdam School of Management, wetenschappelijk directeur van het Erasmus Centre of Behavioural Ethics en gasthoogleraar aan de London Business School.

Illustratie: Hein de Kort

